

Máj - lásky čas

■ LENKA PREISINGEROVÁ

Máj. Piaty mesiac v roku. Vo vzduchu však cítiť, že pomaly prišla jar. Všade počuť nádherný spev vtákov, ospalá príroda sa prebúdzá k životu. Na stromoch začínajú rásť a pučiť kvety, tráva začína zelenieť. Kvety hýria miliónmi pestrých farieb. Príjemný vánok zvestuje príchod jari, začiatok teplých mesiacov. Zmenu cítime všetci. Slniečko sa na nás usmieva, zohrieva nás čoraz viac a viac. Dni sú čím ďalej svetlejšie, krajšie a jasnejšie. S prvými náznakmi jari sa prebúdzajú zo zimného spánku všetky zvieratá a pociťujú nastávajúcu zmenu.

Tak ako my, ľudia, tak aj zvieratá cítia príchod jari. Všetko sa opäť mení. Okrem prebúdajúcej sa prírody sa na teplé dni pripravujú aj naši miláčikovia. Už nie je dlho tma, môžeme s nimi tráviť viac času na prechádzkach v prírode. Príroda svojich opätovných návštevníkov víta s otvorenou náručou. Okrem lepšej nálady a častejších úsmevov na tvári sa stretávame aj s obdobím, kedy sa v každom zvierati ozve základný inštinkt, a to je inštinkt postarať sa a priviesť na svet svoje potomstvo. O svoju budúcnosť sa nestarajú len lesné zvieratá a vtáky, ale potrebu byť rodičom pociťujú aj psy a sučky. Najvhodnejšie obdobie na príchod malých šteniatok je najmä jar, kedy sa celá príroda prebúdzá k životu.

Pre mnohých chovateľov je príchod plánovaných šteniatok veľkým zážitkom. Tešia sa na nových spoločníkov, ktorí vyčaria úsmev na každej tvári. Ale ako v skutočnosti prebieha príprava sučky na párenie? Hádám väčšina chovateľov chce predísť neželaným „nápadníkom“ a nepozvaným návštevníkom.

Okrem ľudí aj zvieratá prechádzajú pubertou a obdobím pohlavného dospievania, nevynímajúc naše psy. Tento stav sa dá charakterizovať ako obdobie, kedy sučka dosahuje určitú úroveň hormonálnej aktivity. Vo vaječníkoch jej začínajú dozrievať vajíčka, ktoré sa pripravujú na oplodnenie.

Hárание patrí neodmysliteľne k dozrievaniu každej zdravej sučky. Prvýkrát sa hárание môže dostať medzi 7. a 10. mesiacom u malých plemien, pri veľkých plemenách to je vo veku 10. - 18. mesiacov. Samozrejme, že tieto skutočnosti závisia od obdobia, kedy sučka dosiahne svoju primeranú veľkosť, hmotnosť. Okrem fyziologických predpokladov svoju úlohu tu zohráva aj spôsob výživy, chovu. Na druhej strane však dosiahnutie pohlavnej zrelosti môže byť oddialené pre zlé výživy, stres, zdravotné problémy.

V podstate už pri prvom náznaku hárания môže byť sučka plodná, no nakoľko sučka ešte nie je dostatočne vyvinutá ako po fyzic-

kej, tak aj po psychickej stránke, nakrytie sa neodporúča. Je potrebné ochrániť ju pred „nápadníkmi“ a počkať si na lepšiu, vhodnejšiu chvíľu, na druhé, či dokonca tretie hárание. Celková doba samotného hárания sa pohybuje v rozpätí 14 - 23 dní, avšak závisí od zdravotného stavu psa, typu plemena.

Obvykle po prvom hárání začínajú sučky reagovať na príchod jari a jesene práve signálmi rozmnožovania najčastejšie, teda dvakrát do roka. Zaujímavé však je, že sučky malých plemien hárajú bežne dva až tri razy do roka, zatiaľ čo sučky veľkých plemien môžu hárať iba jedenkrát ročne. Časový interval medzi jednotlivými háráním býva zvyčajne stabilný. S pribúdajúcim vekom, zhoršením zdravotného stavu, prípadne s predchádzajúcou graviditou sa môže stať, že sa tento interval predlžuje.

Cyklus samotného hárания sa dá rozdeliť do niekoľkých štádií:

- **proestrus** (predrujová fáza) - obvykle 1. - 10. deň hárания. Na počiatku na základe vonkajších príznakov ide o objavenie krvavého výtoku, ktorý je po čase nahradený pripravenosťou k páreniu. Okrem iného dochádza k zdureniu vonkajších pohlavných orgánov sučky.

Na začiatku tejto fázy sa sučka stará o svoju hygienu, dôkladne sa čistí. Ak majiteľ pozná svojho psa, dokáže danú situáciu rýchlo spozorovať a patrične sa zariadiť, pretože práve v tomto období sa sučka stáva atraktívna a zaujíma psov akejkoľvek veľkosti a plemena. Spočiatku na psov sama nereaguje, no môže byť neposlušná a trpieť nechutenstvom. Práve v tejto fáze je sučka pasívna k opačnému pohlaviu. Ku koncu tejto fázy sa však charakter výtoku mení na svetlejší a dokonca až tmavožltý. Nasleduje tak ďalšia fáza hárания.

- **estrus** (samotná ruja) - 11. - 23. deň hárания, avšak vlastná ruja sučky trvá 5 až 9 dní. Sučky už nie sú k psom pasívne, naopak. Sú povolnejšie a schopné párenia, nakoľko sú pre psov ešte atraktívnejšie ako v prvej

fáze. Sučky dokonca vyhľadávajú spoločnosť psov, samy ich pobádajú k páreniu, nastavujú sa im a dávajú chvost na stranu. Vo vrcholnej fáze samotnej ruje dochádza u sučky k ovulácii, čo je proces uvoľnenia vajíčka z vaječníkov do vajíčkovodov. Tam vajíčka dozrievajú a čakajú na oplodnenie. Pokiaľ dôjde k nakrytiu, vajíčka sú oplodnené vo vajíčkovode. Životaschopnosť vajíčok sa pohybuje okolo 40 hodín. Na konci tohto obdobia výtok slabne, mení svoju farbu na hnedú. Sexuálna aktivita fenky slabne, prestáva byť pre psov atraktívna a sama získava stratenú rovnováhu.

- **obdobie po hárání (metestrus)** je sprevádzané návratom pohlavných orgánov sučky do pôvodného stavu. Pokiaľ však došlo k nakrytiu a úspešnému oplodneniu, túto fázu ukončuje pôrod a narodenie šteniatok. Práve v tomto období je sučka absolútne neatraktívna pre psy, dokonca je často na psy agresívna.

- **obdobie pohlavného pokoja (anestrus)** je obdobím, ktoré je charakterizované ako medziobdobie medzi jednotlivými háráním.

V niektorých prípadoch sa stane, že sučka trpí falošnou graviditou. V tejto situácii sa sučka správa tak, akoby čakala šteniatka. Znáša si do peľochu hračky, stará sa o ne ako o skutočné šteniatka. Niektoré sučky kňučia, zavývajú, sú veľmi pritulné alebo naopak agresívne. Ďalším znakom falošnej ruje sú naplnené mliekom mliečne žľazy. Už na základe týchto vzniknutých problémov je potrebné danú situáciu riešiť s veterinárom. Ten sučke pomôže liekmi, prípadne homeopatikami.

Príchod nových šteniatok na svet je určite v živote každej sučky veľkou udalosťou. Stáva sa matkou a zanecháva na svete svojich potomkov. Najmä o toto v samotnej prírode ide. No pre chovateľov ide aj o vznik možných problémov, pokiaľ si neprajú, aby ich sučka práve v určitom období priviedla na svet šteniatka. Najlepšia je prevencia, pretože dodatočné kástranie či vyhodenie malých psíkov na ulicu nie je riešením.

Majiteľ sučky, ktorá je chovaná v byte, má situáciu uľahčenú. Do bytu sa mu samovoľne psy nedostanú, takže jediným problémom, je hygiena a čistota v byte. Niektoré sučky sú čistotné, hneď „po sebe poupratujú“ a človek sa nemusí obávať o zašpinenie podlahy či stien. Ak však chce zabrániť špineniu podláh, môže kúpiť háracie nohavičky, ktoré by však mali byť vzdušné, aby nebránili sučke v čistení sa. Samozrejme, že tieto nohavičky neslúžia ako ochrana pred nechceným nakrytím a následne nechceným potomstvom.

Na druhej strane majiteľ sučky, ktorá je chovaná vo výbehu na záhrade, má situáciu trochu komplikovanejšiu. Je možnosť „prestá-

hovať“ psa na dva týždne do domu, no problém je, pokiaľ sučka nie je zvyknutá tráviť čas v dome, lebo jej to nevyhovuje z rôznych dôvodov. Tu musí majiteľ vykonať určité ochranné opatrenia, zabezpečiť plot, skontrolovať koterec, prípadne použiť odpudzovacie spreje. Človek by ani neveril, ako dokážu byť niektoré psy vynaliezavé a v období hárnia práve vašej sučky šikovné. Ak chceme predísť nechcenému nakrytiu, je treba dávať na sučku pozor, nakoľko aj ona môže ujsť z dvora a vyhľadávať nápadníkov.

Ďalšou možnosťou ako sa vyhnúť problému neželaného potomstva je kastrácia. Práve kastráciou sa môže majiteľ sučky, ktorá trpí falošnou graviditou, vyhnúť riziku nádoru mliečnej žľazy. Problémom, ktorý však môže vzniknúť pri kastrácii, je možnosť neskoršieho úniku moču, ktorý vzniká ako dôsledok anatomických zmien v malej panve. Okrem toho sa môžu vyskytnúť hormonálne zmeny, ktoré sa dajú upravovať podávaním liekov. Po kastrácii môžu niektoré sučky začať priberať na váhe, preto je potrebné, ak sa už rozhodneme pre kastráciu, aby sme dodržiavali správnu výživu a dostatočný pohyb psa.

Nech sa už chovateľ, majiteľ rozhodne akokoľvek, v prvom rade by mu malo ísť o zdravie svojej sučky. Pokiaľ mu ide o zachovanie zdravého potomstva po výborných rodičoch, či už výstavných alebo pracovných šampiónoch, všetko je v poriadku. Ale existujú aj takí chovatelia, ktorým ide len o množenie a predávanie šteniatok. Zo sučiek má iba tvory na množenie a nevenuje im

pozornosť v iných smeroch. Sučka je živý tvor, a preto by sa s ňou nemalo zaobchádzať ako so strojom na rodenie šteniatok. Mnoho z nich si to ani neuvedomuje a koná vo vlastnom presvedčení, že je to správne. Často však opak býva pravdou.

Je tu máj, lásky čas. Čas, kedy sa všetko prebúda do nových dní. Keď sa nakoniec rozhodneme pre šteniatka, treba si následky riadne zvážiť, poriadne sa na ne pripraviť a

vytvoriť im životný priestor pre prvé mesiace života. Pre sučku budú jej šteniatka to najcennejšie, čo bude kedy v živote mať. Pokiaľ však usúdime, že ešte nenastal ten správny čas, venujme dostatočnú prevenciu a ochranu počas hárnia našej sučky. Ona to pochopí, a keď jej budeme venovať dostatok pozornosti, budeme ju hladiť a šepkať nežné slová do uší, porozumie, že jej čas ešte len príde. □

Dom techniky s.r.o.
Krivá 23, 040 01 Košice

POD ZÁŠTITOU:

MINISTERSTVO
PŮDOHOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V SPOLUPRÁCI S ORGANIZÁCIAMI:

Ministerstvo vnútra SR – Prezídium
policajného zboru

Ministerstvo zemédelství ČR,
Ústřední komise pro ochranu zvířat

Státní veterinární správa ČR

Komora veterinárných lékařov SR

Univerzita veterinárskeho lekárstva
v Košiciach

**Vás pozývajú na ojedinelý odborný seminár s medzinárodnou účasťou
MANAŽMENT MIEST A OBCÍ VO VZŤAHU K CHOVU PSOV
A INÝCH DOMÁCIH A EXOTICKÝCH ZVIERAT –
čistota verejných priestranstiev**

Cieľ a zameranie odborného seminára je navrhované k dvom základným témam, zámerom o úlohách. **V prvom zámere** by sme radi smerovali k súčasnej legislatíve, otvorili priestor ku živej diskuzii k Zákonom č. 182/2002 o chove a držbe psov a s ním spojených a prepojených problematik miest a obcí. **V zmysle** by seminárne rokovanie malo prispieť k ozrejmeniu problémových okruhov, vyplývajúcich z existujúcej legislatívne platnej normy „o chove a držbe psov“:

- zhodnotenie účinku Zákona č. 182/2002 o chove a držbe psov na úrovni miest a obcí
- aktuálne problémy miest a obcí s aplikáciou zákona s konkrétnym vyjadrením zástupcov miest a obcí
- význam všeobecne záväzných nariadení miest a obcí a ich súlad so zákonom
- návrhy novelizácie zákona

V druhom zameraní seminára predpokladáme podnetné návrhy a skúsenosti s riešením celkovej problematiky „spoločnosť ľudí a zvierat“ v mestských aglomeráciách od príslušných organizácií a inštitúcií, zaoberajúcich sa chovom a držbou spoločenských zvierat. Považovali by sme za vysoko aktuálne a pozitívne, ak by seminár naplnil cieľ vytvorenia určitej vôle v zmysle projektu, v ktorom by sa „pochopili“ štátni a samosprávnymi činiteľmi a chovateľskou verejnosťou. Na jednej strane je dôležité poznať

nenahradiťnú úlohu a postavenie chovu zvierat vo vzťahu k ľuďom, na druhej strane stanoví legislatívne normy tak, aby spoločnosť navzájom zblížovali. Jednoducho to môžeme nazvať spoločnými pravidlami, či podmienkami, ktoré budú vzájomne výhodné, tolerovateľné a jasné. V niektorých krajinách, ale aj v mestách už existujú početné „zblížujúce“, vzájomne prospešné projekty typu účelového využitia získaných finančných prostriedkov z poplatkov od psov, tzv. „zvierací fond mesta“, „zvieracia polícia“, účelky pre zvieratá, architektonické úpravy priestraia a podobne. Aj pre tie by sme radi vytvorili možnosť prezentácie sa v rámci seminára.

Neoddeliteľnou súčasťou odborného seminára sú aj účinné projekty zamerané „k ochrane zdravia ľudí cez zdravé zvieratá“, ktorými sa prezentujú ľudskí a veterinárni lekári.

V prípade záujmu v spravidelných podujatiach privítame prezentácie krátkych prístupov milovníkov zvierat typu rozvíjajúcej sa „Canis terapie“ na Slovensku, význam zachranárskych psov, sociálne postavenie psa v spoločnosti, rozvoj „príeho priemyslu“ a podobne.

Veríme, že svojou priamou účasťou a podieľom na odborných výstupoch sa odborný seminár vo svojom rokovaní opäť posunie ku krásnym myšlienkam „spoločnosť ľudí a zvierat v spoločnosti“, k pozitívnym krokom v našich mestách a obciach.

Mediální partneri:

IPES a MAČKA

KYNOLOGICKÁ
revue

infonet
VET ODBOROVÝ VETERINÁRNÝ ČASOPIS

Kontaktujte sa na
adrese:

Eva HOMZOVÁ
Dom techniky s.r.o.
Krivá 23
040 01 Košice

Tel.: 055/678 22 43
Fax: 055/678 31 97

E-mail:
expoeduc@netkosice.sk

MIESTO KONANIA

Hotel SOREA
ODBORÁR***

Tatranská Lomnica

Vysoké Tatry

18.–20. jún

2008